

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2025-02-14 i mål T 6966-23 och T 3712-23, se bilaga A

PARTER

Klaganden

1. Tryg Forsikring A/S genom Trygg-Hansa Försäkring filial, 516403-8662
106 26 Stockholm

2. Zurich Insurance plc (Irland), Filial Sverige, 516403-8266
Box 5069
102 42 Stockholm

Ombud för 1–2: Advokaterna Per Sjödin och Lina Esping
Advokatfirman NORDIA KB

Motpart

Mälarenergi AB, 556448-9150
Box 14
721 03 Västerås

Ombud: Advokat Kristoffer Stråth och biträdande jurist Hilda Melander
BAHR Advokatbyrå AB

SAKEN

Försäkringsersättning

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom på följande sätt.
  - a) Hovrätten avslår Mälarenergi AB:s talan.
  - b) Hovrätten befriar Tryg Forsikring A/S genom Trygg-Hansa Försäkring filial från skyldigheten att ersätta Mälarenergi AB:s rättegångskostnad vid tingsrätten och förpliktar Mälarenergi AB att ersätta Tryg Forsikring A/S

genom Trygg-Hansa Försäkring filial för rättegångskostnaden där med 1 630 000 kr. Av beloppet avser 1 388 750 kr ombudsarvode inklusive mervärdesskatt. På beloppet ska ränta enligt 6 § räntelagen betalas från dagen för tingsrättens dom.

- c) Hovrätten befriar Zurich Insurance plc (Irland), Filial Sverige från skyldigheten att ersätta Mälarenergi AB:s rättegångskostnad vid tingsrätten och förpliktar Mälarenergi AB att ersätta Zurich Insurance plc (Irland), Filial Sverige för rättegångskostnaden där med 585 000 kr. Av beloppet avser 462 500 kr ombudsarvode inklusive mervärdesskatt. På beloppet ska ränta enligt 6 § räntelagen betalas från dagen för tingsrättens dom.
2. Hovrätten förpliktar Mälarenergi AB att ersätta Tryg Forsikring A/S genom Trygg-Hansa Försäkring filial för dess rättegångskostnad i hovrätten med 465 000 kr. Av beloppet avser 450 000 kr ombudsarvode inklusive mervärdesskatt. På beloppet ska ränta enligt 6 § räntelagen betalas från dagen för denna dom.
3. Hovrätten förpliktar Mälarenergi AB att ersätta Zurich Insurance plc (Irland), Filial Sverige för dess rättegångskostnad i hovrätten med 165 000 kr. Av beloppet avser 150 000 kr ombudsarvode inklusive mervärdesskatt. På beloppet ska ränta enligt 6 § räntelagen betalas från dagen för denna dom.
-

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Tryg Forsikring A/S genom Trygg-Hansa Försäkring filial (Trygg-Hansa) och **Zurich Insurance plc (Irland), Filial Sverige** (Zurich) har yrkat att hovrätten ska avslå Mälarenergis talan, befria bolagen från skyldigheten att ersätta Mälarenergis rättegångskostnader i tingsrätten och förplikta Mälarenergi att ersätta bolagens rättegångskostnader där.

Mälarenergi AB har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

UTREDNING M.M.

Parterna har åberopat samma omständigheter som vid tingsrätten och har utvecklat sin respektive talan på i huvudsak samma sätt som där. Utredningen i hovrätten är densamma som i tingsrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Inledning

Tingsrätten har utförligt redogjort för den relevanta utredningen, bakgrunden till tvisten och vad som är ostridigt i målet. Huvudfrågan som hovrätten i likhet med tingsrätten har att ta ställning till är om skadan på tuben varit *oförutsedd* i den mening som avses i de för allriskförsäkringen gällande villkoren.

Hovrätten ansluter sig till tingsrättens redogörelse för de allmänna utgångspunkterna vid denna bedömning. Prövningen av om skadan har varit oförutsedd ska således göras utifrån en objektiv bedömning av om den i någon rimlig mening inte har varit möjlig att förutse. Avgörande är vad en ansvarsfull arbetsledning som rutinmässigt genomfört erforderliga kontroller har haft möjlighet att förutse. Vid prövningen ska även omständigheter som har blivit kända under försäkringstiden beaktas (jfr NJA 2007 s. 17).

Vad gäller bevisbördan är det som utgångspunkt försäkringstagaren som bär denna för sådana omständigheter som medför att villkor som reglerar försäkringsavtalets omfattning är tillämpliga. I förevarande fall saknas det anledning att avvika från denna utgångspunkt. Det är således Mälarenergi som har bevisbördan för att omständigheter som medför att försäkringen är tillämplig föreligger. I detta ligger också att det är Mälarenergi som ska bevisa att omständigheterna har varit sådana att skadan är att bedöma som oförutsedd. Beviskravet är att det ska framstå som klart mera sannolikt att ett försäkringsfall har inträffat än att så inte är fallet.

Hovrättens bedömning

I målet är det ostridigt att de bakomliggande orsakerna till skadan var att tuben dels var övertäckt av vatten, dels tömdes på vatten invändigt till följd av igensatt intagsgaller. Mälarenergi har sammanfattningsvis gjort gällande att skadan var oförutsedd eftersom den var en följd av flera samverkande orsaker bestående av onormal plötslig lövfällning som täppte till intagsgallret i kombination med kraftig nederbörd och läckage på intilliggande vattenledning som skapade översvämningen.

Till att börja med kan hovrätten konstatera att Mälarenergi sedan ett par månader före skadehändelsen var medvetet om att tuben var översvämmad av vatten på den del där skadan kom att uppstå. Att tuben helt eller delvis stod under vatten har därför varit en känd omständighet för Mälarenergis arbetsledning. Att bolaget vid skadetillfället inte hade någon kännedom om den direkta orsaken till översvämningen saknar betydelse.

Vad gäller den andra bidragande orsaken till skadan, att intagsgallret täpptes igen av löv vilket påverkade vattennivån i tuben, konstaterar hovrätten följande. Till att börja med finns det inte något närmare stöd i utredningen för att igensättningen av gallret vid den aktuella tidpunkten skulle ha berott på att lövfällningen varit plötslig eller onormalt stor för årstiden. Vid bedömningen har hovrätten således enbart att utgå ifrån de ostridiga uppgifterna om att gallret var igensatt av löv. Av förhören med Lucas Hed och Ulf Andersson, båda verksamma vid Mälarenergi, framgår att det för dem inte har varit en främmande företeelse att ett intagsgaller kan sättas igen av löv eller andra föremål. Lars-Åke Carlsson, som själv driver flera vattenkraftsanläggningar, har också

berättat att det förekommer att intagsgaller sätts igen av löv under hösten och att det kan påverka inströmningen av vatten. Uppgifterna motsägs i viss mån av det som den dammtekniskt sakkunnige Åke Engström har uppgett om risken för att tuben skulle tömmas på vatten vid den aktuella årstiden. Även han har dock berättat att lövfällning på hösten kan orsaka en igensättning även om det är mer vanligt att galler sätts igen av is på vintern. Utifrån uppgifterna står det enligt hovrätten klart att även den omständighet att intagsgallret till tuben skulle kunna sättas igen av löv, med minskat vatteninflöde som följd, inte har varit orimlig att förutse för Mälarenergis arbetsledning.

Nästa fråga är om Mälarenergi vid dessa förhållanden inte har kunnat förutse att tuben kunde skadas på det sätt som sedermera skedde.

Både Fredrik Ölvebo och Lucas Hed har berättat att det inte var någon som kunde förutse skadan. Även Ulf Andersson har uppgett att han inte såg någon direkt risk med vattensamlingen vad gällde tubens hållbarhet utan han var orolig för skada vid framtida isbildning. Han har också tillagt att inte någon annan i ledningen hade en avvikande uppfattning i frågan. Hovrätten anser inte att det finns någon anledning att ifrågasätta deras uppgifter. Det har inte heller påståtts från försäkringsbolagens sida att någon i Mälarenergis arbetsledning faktiskt förstått att det fanns en risk för att den aktuella skadan skulle uppstå. Som tidigare redogjorts för ska prövningen dock ske utifrån en objektiv bedömning av vad som typiskt sett varit beräknligt för en arbetsledning inom det aktuella området.

I denna del har Anders Bard och Lars-Åke Carlsson lämnat uppgifter med innebörden att en förutsägbar och beräknlig konsekvens om den översvämmade tuben tömdes på vatten var att den skulle komma att rubbas från sitt ursprungsläge genom att pressas uppåt. Som tidigare nämnts har Åke Engström visserligen gjort bedömningen att det vid den aktuella årstiden inte fanns anledning att räkna med att tuben skulle tömmas på vatten. Denna bedömning synes dock ha grundat sig mer på antagandet att det inte var troligt att föremål skulle sätta igen intagsgallret. Vad gäller att tuben vid en tömning av vatten faktiskt skulle komma att flyta upp har han berättat att detta var något som man

kunde räkna med eftersom den var övertäckt med vatten. Dessa uppgifter talar enligt hovrätten för att skadan under rådande förhållanden gick att förutse.

Till skillnad från tingsrätten anser hovrätten att det i utredningen saknas stöd för att Mälarenergi tidigt i händelseförloppet konsulterade en expert i form av Anders Fredriksson. Av utredningen framgår inte annat än att Anders Fredriksson inspekterade tuben först den 6 september 2021 och då i syfte att kontrollera dräneringen. Vad gäller påståendet om att han inte lämnade Mälarenergi några särskilda förhållningsorder eller direktiv för att säkerställa att skada inte skulle uppkomma på den vattenövertäckta delen av tuben har uppgifterna i denna del varit vaga och otydliga. Därtill har Anders Fredriksson inte hörts i målet, varför någon närmare slutsats om vad som sagts eller vilka bedömningar han har gjort före skadetillfället inte låter sig göras. Hovrätten anser därför, i motsats till tingsrätten, att dessa omständigheter inte har någon större betydelse.

Mot bakgrund av att översvämningen under längre tid var känd, att risken för att vattengallret kunde komma att sättas igen och påverka vattenflödet genom tuben inte var orimligt att förutse och då annat inte är visat än att en förutsägbar följd av dessa omständigheter var att tuben skulle flyta upp, anser hovrätten sammantaget att skadan i någon rimlig mening var möjlig att förutse för Mälarenergis arbetsledning. Mälarenergi har därför inte gjort klart mer sannolikt att ett försäkringsfall föreligger och bolagets talan mot försäkringsbolagen ska avslås. Tingsrättens dom ska ändras i enlighet med detta.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Mälarenergi ersätta försäkringsbolagens rättegångskostnader både vid tingsrätten och i hovrätten. Tingsrättens förordnande om skyldighet för försäkringsbolagen att ersätta Mälarenergis rättegångskostnad vid tingsrätten ska upphävas. De belopp som Trygg-Hansa och Zurich har yrkat vid tingsrätt och hovrätt är skäliga.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast 2026-06-30

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Olof Wetterqvist, hovrättsråden Anne Wartin och Jenny Wulker Roos samt tf. hovrättsassessorn Truls Sandberg, referent.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

DOM

2025-02-14

Meddelad i

Stockholm

Mål nr

T 3712-23

T 6966-23

PARTER**Kärande**

Mälarenergi AB, 556448-9150

Box 14

721 03 Västerås

Ombud: Advokat Kristoffer Stråth

Advokatfirman Schjødt

Box 715

101 33 Stockholm

Ombud: Biträdande jurist Jesper Forsgren

Törngren Magnell & Partners Advokatfirma KB

Jakobs Torg 3

111 52 Stockholm

Svarande1. Tryg Forsikring A/S, CVR 24260666, genom Trygg-Hansa Försäkring Filial,
516403-8662

106 26 Stockholm

2. Zurich Insurance plc (Ireland), reg no. 13460, genom Zurich Insurance plc (Ireland)
Filial Sverige, 516403-8266

Box 5069

102 42 Stockholm

Ombud för 1 och 2: Advokat Per Sjödin och jur.kand. Lina Esping

Advokatfirman NORDIA KB

Box 856

101 37 Stockholm

DOMSLUT

1. Tryg Forsikring A/S genom Trygg-Hansa Försäkring Filial ska till Mälarenergi AB betala 3 071 495 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 31 mars 2023 till dess betalning sker (mål T 3712-23).

Dok.Id 3003034

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

PostadressBox 8307
104 20 Stockholm**Besöksadress**

Scheelegatan 7

Telefon

08-561 651 40

E-post:stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se
www.stockholmstingsratt.se**Telefax****Expeditionstid**måndag – fredag
08:00–16:00

2. Zurich Insurance plc (Ireland) genom Zurich Insurance plc (Ireland) Filial Sverige ska till Mälarenergi AB betala 1 023 832 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 19 maj 2023 till dess betalning sker (mål T 6966-23).
  3. Tryg Forsikring A/S genom Trygg-Hansa Försäkring Filial ska ersätta Mälarenergi AB för rättegångskostnader med 956 407 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker. Av beloppet avser 897 638 kr ombudsarvode.
  4. Zurich Insurance plc (Ireland) genom Zurich Insurance plc (Ireland) Filial Sverige ska ersätta Mälarenergi AB för rättegångskostnader med 318 802 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker. Av beloppet avser 299 212 kr ombudsarvode.
-

BAKGRUND

Mälarenergi AB driver, genom dotterbolaget Mälarenergi Vattenkraft AB, ett vattenkraftverk i Skultuna vid Svartån, norr om Västerås, Skultuna kraftverk. Mälarenergi Vattenkraft AB tecknade en allriskförsäkring inklusive maskinskada för anläggningen, med försäkringsnummer 25-1074515:27, hos Trygg Forsikring genom Trygg-Hansa Försäkring Filial (fortsättningsvis ”Trygg-Hansa”) med försäkringstid från och med den 1 januari 2021 till och med den 31 december 2021. Försäkringen täckte även avbrottsskada. Försäkringen har utfärdats genom så kallad koassurans, innebärande att Trygg-Hansa står för 75 procent och Zurich Insurance plc (Ireland) genom Zurich Insurance plc (Ireland) Filial Sverige (fortsättningsvis ”Zurich”) står för 25 procent av den totala risken som försäkringen omfattar.

Mälarenergi AB för sin talan på uppdrag av Mälarenergi Vattenkraft AB och har förbundit sig att ovillkorligen överföra eventuell genom dom erhållen försäkringsersättning till Mälarenergi Vattenkraft AB samt förklarat att Mälarenergi Vattenkraft AB inte för egen del kommer att föra krav mot Trygg-Hansa eller Zurich rörande den skada som omfattas av detta mål. Trygg-Hansa och Zurich har under angivna förutsättningar godtagit att talan förs av Mälarenergi AB (Mälarenergi AB och Mälarenergi Vattenkraft AB benämns fortsättningsvis ”Mälarenergi”, oavsett vilket av bolagen som åsyftas, under det att Trygg-Hansa och Zurich gemensamt benämns ”försäkringsbolagen”).

En del av vattenkraftverksanläggningen består förenklat av en tubledning, vilken för vatten från en kanal med viss fallhöjd, och följaktligen vattentryck, till själva generatoren i vattenkraftverket. Tuben är delvis förlagd på annans fastighet med stöd av servitut.

Den 13 september 2021 inträffade ett haveri på tubledningen. Orsaken till haveriet var, sammanfattningsvis, att den annars vattenfyllda tuben var tömd eller i det närmaste

tömd på vatten på grund av att lövfällning stoppat dess vattenintag, samtidigt som ett utvändigt tryck av vatten uppstod.

Mälarenergi anmälde skadan till Trygg-Hansa den 13 september 2021 och begärde ersättning ur försäkringen. Försäkringsbolagen lät konsultföretaget Sweco genomföra en utredning av haveriet, vilken färdigställdes den 4 juli 2022. Mälarenergi hade dessförinnan låtit konsultföretaget Rejlers genomföra en utredning av haveriet, vilken färdigställdes den 24 september 2021.

Den 16 september 2022 meddelade Trygg-Hansa beslut i försäkringsfrågan och förklarade att någon ersättning inte skulle komma att lämnas eftersom det bedömts att skadan inte hade varit oförutsedd.

YRKANDEN M.M.

Mälarenergi har yrkat att Trygg-Hansa ska förpliktas att till Mälarenergi betala 3 071 495 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker.

Mälarenergi har yrkat att Zurich ska förpliktas att till Mälarenergi betala 1 023 832 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker.

Försäkringsbolagen har bestritt käromålen i dess helhet. Ränteberäkningarna har godtagits. Försäkringsbolagen har som skäligen belopp i och för sig vitsordat 1 500 000 kr avseende nedlagda kostnader, en miljon kr avseende avbrottskada samt 169 255 kr avseende tidsskrivning, allt att fördelas med 75 procent på Trygg-Hansa och 25 procent på Zurich.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Mälarenergi

Skadan var oförutsedd med hänsyn till driftillståndet

Tubhaveriet var oförutsett i försäkringsvilkorens mening.

Det fanns flera orsaker till tubhaveriet; onormalt plötslig lövfällning som täppte igen intagsgallret i kombination med kraftig nederbörd, som tillsammans med läckage på intilliggande vattenledning orsakade översvämning där tuben var förlagd. Var och en av dessa händelser skulle inte ensamt kunna skada tuben på så sätt som skedde.

En tub ska klara av både tömning och utvändigt vattentryck, men, vilket nu blivit känt, inte i kombination. En sådan kombination, och de påfrestningar som detta kunde utsätta tuben för, hade inte någon förutsett och således inte heller beräknat. Först i efterhand har det noterats att tuben inte klarade detta, och att den heller inte varit avsedd att klara detta.

Mälarenergi hade en misstanke om läcka på en vattenledning och en entreprenör hade anlåtats för att undersöka detta den 14 september 2021, det vill säga dagen efter haveriet. Såväl vattenledningsläckan som det kraftiga regnvädret utgjorde dock, trots misstanken, överraskningsmoment och var tillsammans med händelseförloppet i övrigt inte något som Mälarenergi hade kunnat förutse.

Skadan var inte en förutsägbar konsekvens av felkonstruktion

Tuben uppfyllde krav på god ingenjörssed. Det bestrids att RIDAS regelverk var tillämpligt, eller ens bort äga ledning, vid omförläggningen av tuben 2009. I dag är det vanligare än 2009 att tuber omfattas vid bedömning/besiktning utifrån RIDAS, men

det är inte givet ens i dag. Mälarenergis uppfattning är att tuben inte omfattas av regelverket.

Historiskt fanns en tub av stål på anläggningen (överfylld). Med anledning av att tuben ansattes av korrosion fick Mälarenergi anledning att byta ut tuben 2003 till det som kom att bli den aktuella trätuben. Vid tidpunkten var priset på trätub bättre än priset för betongtub eller ståltub. Det var Boxholm Produktion AB (fortsättningsvis ”Boxholm”) som stod för konstruktion och instruktion avseende tubens förläggning.

År 2009 genomfördes mätningar på tuben som visade att den på grund av en olämplig kringfyllnad hade antagit en oval form i stället för den cirkulära form som tuben ska ha. Det visade sig att kringfyllnaden som gjorts 2003 inte var utförd enligt anvisning. Samma år vidtogs därför omfattande åtgärder för att återställa tuben. Efter att åtgärderna var genomförda kontrollmättes tuben. Mätningen visade att den hade den cirkulära form som den skulle ha. Åtgärderna 2009 vidtogs helt enligt Boxholms instruktioner.

Haveriet på tuben inträffade den 13 september 2021. Vid den nya förläggningen kom valet att falla på en ståltub. Ståltuben har inte någon tillkommande funktion och medför inte någon värdeökning för Mälarenergi. Vidare noteras att den förväntade livslängden på den nya ståltuben inte överstiger kvarvarande förväntad livslängd på tuben som havererade.

Det fanns inte några instruktioner om att tuben skulle vara överfylld, det vill säga helt övertäckt. Det fanns, till undvikande av missförstånd, inte heller några uppgifter om att tuben inte skulle klara av att vara översvämmad.

Inspektioner fram till skadetillfället visade att tuben fungerade som den skulle utan anmärkningar.

Kostnaderna och skadorna

Återställandet av den skadade tuben har skett på ett rationellt sätt. De kostnader som uppstod med anledning av återställandet är följaktligen skäligen.

Beträffande egendomsskadan anføres följande. I parternas avtal regleras rätten till ersättning för återställande av tuben i basvillkor B14 (avseende vattenkraftsförsäkring). Mälarenergi gör gällande att rätten till ersättning motsvarar nyanskaffningsvärdet. Detta följer av försäkringsbrevet som är särskilt förhandlat för den aktuella försäkringen och som därför har företräde framför villkoren, som är allmänna villkor. Av sidorna 6–12 i försäkringsbrevet framgår de utökningar som gäller för egendoms- och avbrottsförsäkringen. Utökningen gäller för hela Mälarenergis verksamhetsområde och både för egendoms- och avbrottsförsäkringen. Av försäkringsbrevet (sida 11) framgår att det inte ska göras några åldersavdrag i skadevärderingen avseende egendomsskadan på tuben.

SKADEVÄRDERINGSREGLER

Maskineriers tekniska värde bedöms överstiga 50% av nyanskaffningsvärdet om objektet i fråga är i drift eller står i reserv och är godkänd samt normalt underhållen.

För motorer, generatorer och transformatorer gäller värderingsregler enligt ovan.

Med anledning av att ”maskineriers” tekniska värde bedöms överstiga 50 procent av nyanskaffningsvärdet följer att det aldrig kan bli fråga om att ersätta annat än nyanskaffningsvärdet. Nyanskaffningsvärdet kan frångås endast under förutsättning att det tekniska värdet understiger hälften av nyanskaffningsvärdet (vilket parterna har avtalat särskilt om).

Tuben faller vidare inom ramen för ”maskinerier” enligt del A 2 i Trygg-Hansas Allmänna avtalsbestämmelser och definitioner (sida 13 f.).

Maskiner/inventarier (Objekttyp)

Med maskiner/inventarier avses egendom som inte är hänförlig till annan objekttyp. Till maskiner/inventarier hänföres sålunda bl a

- maskiner, inventarier, ledningar, som inte är att hänföra till objekttypen *byggnad*

Definitionen av objekttypen ”byggnad” träffar inte tuben. De objekttyper som ”Maskinerier”-definitionen hänvisar till är de objekttyper som återfinns på sida 14 i Trygg-Hansas Allmänna Avtalsbestämmelser och definitioner. Vattenkraftstation är inte upptagen som en objekttyp. Av sida 14 i A 2 Allmänna Avtalsbestämmelser framgår följande.

Objekttyper

Beteckning för försäkrade föremål

Arbetstagares egendom

Byggnad

Fastighetsinventarier

Kunders egendom

Maskiner/inventarier

Pengar, värdehandlingar och värdebevis

Ritningar, arkivalier, datainformation och programlicenser

Trädgård, tomt och markanläggningar

Varor

Värmekulvert

I entreprenadförsäkring förekommer även följande objekttyper:

Arbeten

Hjälpmedel

Befintlig egendom

I andra hand görs gällande att försäkringsersättningen ska motsvara nyanskaffningsvärdet, oaktat särregleringen avseende ”maskinerier”. Enligt försäkringsvillkoren gäller att försäkringsersättningen ska motsvara nyanskaffningsvärdet, om inte det tekniska värdet av den skadade egendomen understeg ett belopp motsvarande hälften av nyanskaffningsvärdet. Med ”tekniskt värde” avses nyanskaffningsvärdet vid tidpunkten för skadan med avdrag för ålder, slitage och otidsenlighet.

Det bestrids att det förelåg ”betydande brister” i tubens konstruktion. Det finns därför inte fog för påståendet att det tekniska värdet på tuben understiger hälften av tubens nyanskaffningsvärde. Nyanskaffningsvärdet uppgår enligt yrkandet – och de vitsordade faktiska kostnaderna – till 4 146 295 kr. Vitsordat belopp för tekniskt värde är 1 500 000 kr. Det noteras att hälften av 4 146 295 kr är 2 073 147,50 kr.

Det görs dessutom gällande att eventuell värdeminskning som egendomen efter reparationen möjligen kan anses ha undgått genom skadan inte ska beaktas, vilket följer av försäkringsvillkoren. Det framhålls även att avkastningsförmågan för tuben eller anläggningen inte har utökats genom återställandet av den skadade tuben.

Beträffande åldersavdrag görs följande gällande. Den skadade tuben hade en förväntad livslängd om 70–80 år, enligt tub-leverantören Boxholm och Krister Malzoff. Den aktuella tuben hade fungerat utan bekymmer sedan reparationen och omförläggningen som ägde rum 2009 och under de 15 år som tuben varit i drift. Trätuber har inte i något betydande avseende moderniserats eller utvecklats i tekniskt avseende sedan 2009. På Boxholms hemsida framhålls dessutom ”överlägsen livslängd” som en tydlig fördel med trätub i jämförelse med andra konstruktionsalternativ. En justering av värdet med anledning av ålder är följaktligen inte motiverad.

Med anledning av haveriet har det även inträffat en avbrottsskada. Avbrottet gällde från den 13 september 2021 till och med den 1 mars 2022. Enligt försäkringsvillkoren avgår en karenperiod om 7 dygn (det vill säga den 13 september till och med den 19 september 2021). Den förlorade intäkten för perioden (med justering för karenperioden) summerar till 1 545 311 kr. Beloppet består av förlorad produktions-/el-intäkt (1 503 164 kr), inmatningsersättning (22 592 kr) och ursprungsgarantier för vatten (19 556 kr). I målet har Mälarenergi dock begränsat sitt krav i denna del till sammanlagt 1 540 008 kr.

Mälarenergis ersättningsgilla kostnader med stöd i försäkringsavtalet uppgår därför sammanfattningsvis i vart fall till nedan angivna belopp.

	SEK
Intäktsbortfall efter avdragen karenstid	1 540 008
Nedlagda kostnader	4 146 295
Kostnader tidsskrivning	169 255

Summa skadekostnader	5 855 558
Självrisk för egendom (pbb 47 600 * 20)	- 952 000
Förbättringsåtgärd ståltub	- 808 230
Summa totalt	4 095 328

Förbättringsåtgärder

Mälarenergi bestrider att det i det yrkade beloppet ingår ersättning för kostnader för installation av tryckvakt och avstängningsanordning. Tryckmätning fanns installerad i inloppet till kraftstationens turbin och var i drift innan tubhaveriet skedde. I till exempel Rejlers rapport anges på flera ställen vilket tryck som var i tuben före tubhaveriet.

Det som skedde efter tubhaveriet var att Mälarenergi programmerade om mjukvaran i övervakningssystemet och installerade en styrpanel. Detta gjordes för att den redan tidigare installerade tryckmätningen skulle kunna fungera som en tryckvakt. Tryckmätningen övervakar och registrerar förändringar i trycket. Tryckvakten ser till att larma när ett förutbestämt kriterium uppstår, vilket i tubens fall är trycket i tuben. Vid ett annat förutbestämt kriterium stoppas anläggningen.

Tryckvakten var en del i en långsiktig plan för att förbättra drift och underhåll. Den utgör således en förbättringsåtgärd. Därför har det inte begärts någon ersättning för dess installation och inga kostnader för detta ingår i Mälarenergis krav.

Försäkringsbolagen

Skadan var på grund av väntat drifttillstånd inte oförutsedd

Skadan orsakades genom att tuben tömdes (på grund av att löv stoppade dess vattenintag) samtidigt som den var vattenövertäckt och utsattes för yttre tryck.

År 2009 hade Mälarenergi ett tubhaveri på grund av deformation av tuben orsakad av olämplig kringfyllnad, det vill säga av yttre tryck. Att yttre påverkan var en riskfaktor som kunde föranleda skador på tuben var således känt för Mälarenergi många år före haveritillfället.

Tuben var förlagd på sådant sätt att det fanns risk för vattenövertäckning på grund av en rad orsaker såsom exempelvis regn, grundvattennivåer eller läckage. Mälarenergi misstänkte våren 2020 att det fanns ett läckage på det kommunala vattenledningsnätet i området. Mälarenergi var i vart fall den 30 juni 2021, det vill säga nästan tre månader innan skadan inträffade, medveten om att tuben var övertäckt med vatten. Nederbörd och stora mängder fallande löv inträffar varje år. Att löv kan ansamlas och täppa igen intagsgallret, samt att detta kan föranleda att tuben töms på vatten och därmed att trycket sänks i tuben, var också en känd riskfaktor för Mälarenergi vid haveritillfället.

Det var ett känt drifttillstånd att tuben skulle kunna bli tömd och samtidigt vara vattenövertäckt. Samtliga omständigheter som enligt Mälarenergi orsakade haveriet – en kombination av onormalt plötslig lövfällning som täppte igen intagsgallret och kraftig nederbörd som tillsammans med läckage på intilliggande vattenledning orsakade översvämning där tuben var förlagd – var kända riskfaktorer för Mälarenergis arbetsledning vid haveritillfället.

Händelseutvecklingen och skadan var möjliga att förutse för såväl Mälarenergis arbetsledning som för en normalt omsorgsfull arbetsledning.

Skadan var inte oförutsedd eftersom tuben var felkonstruerad

En tub av aktuellt slag ska enligt god ingenjörssed vara dimensionerad för att klara av att vara tömd i kombination med en vattenövertäckning. Den aktuella tuben var inte dimensionerad för en sådan belastning och utgjorde därför en riskkonstruktion.

Taben var således felkonstruerad, vilket en normalt omsorgsfull arbetsledning borde ha insett. Den skada som har inträffat är en rimligt förutsebar konsekvens av den aktuella felkonstruktionen. Även av detta följer att skadan inte är oförutsedd i försäkringens mening.

Kostnaderna och skadorna

Kostnadernas existens bestrids inte i och för sig.

Beträffande egendomsskadan görs följande gällande. Av rubrik 3.4 i villkoren följer att återställande innebär reparation eller anskaffande av nytt föremål av samma eller lika ändamålsenligt slag för samma ändamål. Av rubrik 1.10.1.1. följer att om skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga i samband med återställandet utökas, ska skälig hänsyn tas till detta vid skadevärderingen.

Det bestrids att skadevärderingsregeln för objekttypen ”maskinerier” är tillämplig och att egendomsskadan således ska värderas till nyanskaffningsvärdet. Med maskiner/inventarier avses, enligt Trygg-Hansas allmänna avtalsbestämmelser och definitioner, egendom som inte är hänförlig till annan objekttyp (A2 Allmänna avtalsbestämmelser). Av försäkringsvillkoren framgår under rubriken 3.1, ”Objekttyper”, att vattenkraftsstation är en angiven objekttyp (B14 Basvillkor – Vattenkraftsförsäkring). Med vattenkraftsstation avses enligt villkoren ”produktionsanläggning för elkraftproduktion – från och med intagsgrindar till och med sugrörsavstängningar eller motsvarande inklusive huvudtransformator och närmast därefter befintligt ställverk med tillhörande ledningar – samt direkt till kraftstationen hörande dammanläggningar med maskiner/inventarier” (B14 Basvillkor – Vattenkraftsförsäkring). I försäkringsbrevet står även särskilt angivet att i begreppet ”hela produktionsanläggningen” ingår taben. Taben faller således in under denna objekttyp specifikt angiven för vattenkraftsförsäkringen. Under rubriken 1.10.1, ”Vattenkraftsstation och dammbyggnad”, och underrubriken 1.10.1.1, ”Byggnad och annan egendom som återställs”, anges att både vad gäller byggnad och vad gäller annan egendom gäller villkoret om att vid skada på

egendom vars tekniska värde är lägre än halva nyanskaffningsvärdet värderas skadan till kostnaden för återställandet, dock högst till egendomens tekniska värde (B14 Basvillkor – vattenkraftsförsäkring).

Försäkringsbolaget noterar att den nya tuben är i stål och inte i trä som den gamla tuben, samt att den nya tuben saknar det konstruktionsfel som den gamla tuben hade. Mot bakgrund av detta kan det inte vitsordas att Mälarenergis kostnader motsvarar återställandekostnaden eller nyanskaffningsvärdet enligt villkoren. Försäkringsbolagen motsätter sig därför påståendet att nyanskaffningsvärdet är 4 146 295 kr och att Mälarenergi vinner framgång med yrkandet om man visar att det tekniska värdet översteg 2 073 147,50 kr.

Försäkringsbolagen gör vidare gällande att det på tillgängligt underlag inte kan vitsordas att det tekniska värdet (med beaktande av ålder, slitage och modernitet) på tuben översteg halva nyanskaffningsvärdet. I brist på underlag vitsordar försäkringsbolagen – med utgångspunkt i att det är det tekniska värdet som ska ersättas – ett sammanlagt belopp om 1 500 000 kr, av vilket Trygg Hansa ska svara för 75 procent och Zurich för 25 procent.

Gällande avbrottskadan kan inte försäkringsbolagen vitsorda det yrkade beloppet som skäligt i och för sig. Emellertid kan 1 000 000 kr vitsordas som skäligt.

Förbättringsåtgärder

Mälarenergis yrkande innefattar kostnader för förbättringsåtgärder som inte omfattas av försäkringen. Före haveriet hade Mälarenergi en cirka 15 år gammal tub som inte var dimensionerad för att kunna klara av att tuben töms i kombination med att den är täckt av vatten. Nu har Mälarenergi anlagt en ny tub som är dimensionerad för sådana förhållanden. Ersättning för denna förbättring kan inte utgå ur försäkringen.

Försäkringsbolagen gör också gällande att tuben numera är ordentligt förankrad i betongfundament och att man har installerat en tryckvakt i tuben som larmar om trycket skulle sjunka samt att man har byggt om avstängningsanordningen vid intaget. Ersättning för denna förbättring kan inte heller utgå ur försäkringen.

UTREDNING

På begäran av Mälarenergi har vittnesförhör hållits med Fredrik Ölvebo, Lucas Hed, Ulf Andersson och Krister Malzoff samt förhör med partssakkunniga Åke Engström.

På begäran av försäkringsbolagen har förhör hållits med partssakkunniga Anders Bard och Lars-Åke Carlson.

Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

De hörda personerna har uppgett sammanfattningsvis följande.

Fredrik Ölvebo:

Han har jobbat på Mälarenergi i 30 år i olika roller. Han har en energiutbildning och har jobbat som tekniker och operatör inom kraftvärmeverk och vattenkraftstationer. Han är idag ansvarig för bland annat försäkringssamordning hos Mälarenergi och ansvarar bland annat för försäkringen för vattenkraftsanläggningen i Skultuna.

Han blev kontaktad samma dag som skadan uppstod och han började att arbeta med samordningen av försäkringsfrågorna. Han satte sig in i skadan och tog kontakt med Trygg-Hansa och berättade vad som hade hänt och för att få ut en representant för platsbesök. Samma kväll kom en representant från försäkringsbolaget ut. Parallellt med detta tog han kontakt med Mälarenergis dammtekniskt sakkunnige och kontaktade relevanta externa experter som de anlitar.

Anders Fredriksson är dammtekniskt sakkunnig för Mälarenergi och han kontaktade honom. Han kontaktade även Åke Engström vid Rejlers för att göra en oberoende skadeutredning. Han började ta reda på tillverkaren av tuben och få kontakt med denne för att titta på historiken. Anders Fredriksson och Åke Engström var på plats under skadeutredningen. De dokumenterade och diskuterade med driftpersonal, tekniker med flera. Såvitt han minns var

Anders Fredriksson där samma dag eller kommande dagar. Åke var på plats något senare. Skadeplatsen var orörd när Anders och Åke var på plats men tuben var frilagd så att man såg brottet på tuben. Den representant från Trygg-Hansa som var på plats var inte tekniskt sakkunnig. Vid senare tillfälle anlitate Trygg-Hansa Sweco, men Sweco var på plats först i maj 2022, sedan allt var återställt och anläggningen driftsatt sedan två månader. Han har tagit del av Swecos rapport under våren 2022. Han fick den första rapporten av den 14 april 2022. Ett platsbesök från Sweco skedde först den 2 juni 2022. Allt var då återställt.

Han känner till att tuben var översvämmad innan skadetillfället och att man satte ett staket runt det översvämmade området. Staketet var till skydd för barn och djur. Mälarenergi hade före skadan pumpat bort det vatten som låg runt ledningstuben vid några tillfällen. Man hade kontrollerat platsen samt andra ledningar för att se om det fanns något läckage från dessa. De har rutiner med veckoronder på anläggningarna. Man hade varit på plats och tittat på dränering och kringliggande område. Såvitt han kunnat bedöma har Mälarenergi följt sina rutiner. Under resans gång är det ingen som kunnat förutse att den här typen av skada skulle kunna ske. Han minns inte att de fått instruktion om att vidta särskilda säkerhetsåtgärder.

Dräneringens syfte är att man ska upptäcka om man har ett läckage på tuben. Tuben ska ligga på en fungerande dränering. Dräneringen är inte dimensionerad för att leda bort större mängder vatten; grundvatten eller vatten från andra källor. Han vet inte om tuben är dimensionerad för att vara översvämmad av vatten och tömd på vatten. Den är byggd för att klara ett inre och yttre tryck. Det han känner till är att man 2009 grävde om fyllnadsmaterialet kring tuben eftersom en entreprenör lagt ner stora stenar och tegel. Det hade blivit någon mindre skada på tuben som lagades. Skadan kan ha uppstått antingen av stenar eller vid schaktning. Tuben slutbesiktades efter omläggningen 2009 utan skador. Efter 2009 har tuben vid flera tillfällen inspekterats invändigt.

Att det kommer häftiga regn på hösten är förväntat. Löv kan falla från träd i både september och oktober. När han besökte platsen såg intagsgallret normalt ut, såvitt han minns. Han minns inte att det såg ut som på bilderna som Åke Engström har tagit men det var löv på gallret. Enligt den rapport han tagit del av har tillrinningen till pumpen avtagit på grund av löv på gallret.

Han har förmedlat allt material under skadeutredningen till Trygg-Hansa och agerat på samma sätt som vid tidigare skaderegleringar. Man försöker i dialog med Trygg-Hansa göra en bedömning av hur länge avbrottet ska pågå så att Trygg-Hansa kan reservera en summa. Han sammanställde allt material avseende utebliven elproduktion tillsammans med interna experter. Beräkningen av avbrottsskadan har gjorts med hjälp av kollegor som tagit fram data från anläggningen. Materialet styrker hur mycket el som kunnat produceras vid anläggningen under perioden för avbrottet. Detta baseras på vattenflödet i anläggningen. De dagar man har tillräckligt flöde för att köra anläggningen producerar man el och priset stäms av mot börsen Nord Pool. De räknar av karensdag. När flödet har understigit minimiflödet har de inte begärt ersättning för dessa dagar. Detta är i enlighet med en utarbetad rutin som har använts i förhållande till Trygg-Hansa vid tidigare skadeärenden där de fått försäkringsersättning. Han vet

att Trygg-Hansa anlitar en extern konsult för bedömningen av avbrottsskada och de har i tidigare fall fått beröm för hur bra deras underlag har varit. Det förvånar honom att Trygg-Hansa inte har godtagit underlagen i det här fallet. Trygg-Hansa har inte återkommit till honom med någon begäran om kompletteringar. Han inte tagit del av Trygg-Hansas villkor för beräkning av avbrottsskada utan har utgått från vad Trygg-Hansa tidigare velat ha och vad Trygg-Hansas representanter har sagt att de vill ha. Han vet att man ska räkna av karenstid men minns nu inte i övrigt vilka avdrag som ska göras enligt försäkringsvillkoren. Ingen från Trygg-Hansa har pekat på villkoren och efterfrågat något mer från honom. Tidigare har man diskuterat eventuella avdrag och kommit överens.

Efter lagningen är det en ståltub på den aktuella sträckan. De har räknat bort förbättringsvärdet. Trätuber har använts på anläggningen i 18 år och livslängden på dessa är 50-60 år. Valet av ståltub var mer en psykologisk fråga. Ståltuben ligger så att hjässan syns även på denna, men den är förankrad eftersom en ståltub kräver en annan typ av förankring än en trätub. Det skulle såtillvida vara en skillnad mellan ståltub och trätub. På övriga sträckor av tuben, 400-500 meter, är det fortfarande trä. De har inte sett någon risk med det och har trätuber på andra anläggningar. Han var inte inblandad i valet av tub efter skadan. Han har inte själv beräknat trätubens tekniska värde.

Lucas Hed har berättat i huvudsak följande.

Han har varit anställd på Mälarenergi Vattenkraft AB sedan 2015 och jobbar med drift- och underhållsfrågor. År 2021 var han teamledare för teknikerna som arbetar på anläggningarna. Han är nu enhetschef för samma grupp.

Han kom in i händelsen efter sin semester i juli 2021. Det stod då vatten på ledningstubens hjässa och han började jobba med detta. Vattnet hade funnits på platsen sedan slutet av juni. Tuben är markförlagd i sin helhet. Det är bara hjässan som sticker upp. Hela hjässan var täckt av vatten mellan svalltornet och broövergången. De pumpade bort vattnet med dränkpumpar i ett antal omgångar. Det gjordes tre till fyra gånger om han minns rätt. Oavsett vad som var orsaken måste det återställas till normala förhållanden. Det är inte normalt att det står vatten på tuben men det var inte en akut situation på det sättet att de behövde göra något omgående. Deras bedömning var att tuben inte var påverkad men att den inte kunde fortsätta vara täckt med vatten. De kontrollerade dräneringen. De såg att vattnet var helt klart, vilket gjorde att de bedömde att vattnet inte kom från vattendraget utan måste komma från annat håll. De hade tidig kontakt med Mälarenergi Vatten som spolade dagvattenledningar för att se om det byggts upp något stopp av dagvattnet. Det genomfördes läcksökning på det kommunala vattnet. Mälarenergi Vatten kunde inte finna några brister på sitt nät. Leverantören kontaktades i frågan och de hade ett startmöte inplanerat till den 14 september för att planera för att börja schakta upp för undersökning. De skulle behöva schakta upp för att se om det var någon störning på tuben.

Det fanns inga tankar om att tuben skulle kunna ”flyta upp” eller att det fanns en omedelbar fara för tubens bestånd. Det var endast hjässan som var belagd med vatten och djupet på vattnet var inte stort. Det föresvävade dem inte att tänka på lyftkrafter och det vore komplext att räkna på dessa. Det var tubens längd och vattnet på tuben som orsakade någon form av lyftkraft enligt rapporterna. Hade det varit vatten i tuben hade lyftkraften inte uppstått. En trätub ska kunna vara förlagd i mark och klara en viss belastning. Området som var vattenfyllt utgjorde endast en mindre del av tubens totala sträcka. Svalltornet har en tryckutjämnande funktion. Även när haveriet inträtt och alla på plats hade en uppfattning om förutsättningarna var det ingen som hade en klar uppfattning om vad som hänt och varför det hänt. Haveriet var överraskande.

Vid haveriet blev han kontaktad på morgonen. Han förstod att det hade hänt något allvarligt. Han fick information att vatten strömmade ut från tuben. Han åkte till Skultuna. Han kontaktade driftledaren som har det övergripande ansvaret för drift och produktion på samtliga 41 anläggningar. Denne hade konstaterat ett avbrott i elproduktionen. Det finns två intagsluckor. Den övre kunde man stänga via fjärrfunktion, vilket driftledaren gjorde. Han såg på plats omgående att tuben hade brutits. De försökte få dit en mobilkran för att sänka den andra intagsluckan. Efter 30 minuter kom en mobilkran på plats och sänkte ner intagsluckan och vattenflödet stoppades i sin helhet. Intagsgallret var helt täckt med löv och annat material. Detta är inget som är ovanligt. Det finns en rensmaskin som ska hålla rent gallret och som kan köras vid behov. Byggs det upp mycket på intagsgallret så att vattenflödet går ner går man i första hand ner på effekt på generatorn och aggregatet. Det finns ett skydd inbyggt som känner av om man får för lite flöde på turbinen och den ska då slås av. I det här fallet blev vattenflödet så lågt att turbinen inte kunde drivas. Det är sig inget konstigt. De funderade inte över något samband mellan vattnet på tubens hjässa och driften av kraftstationen. Han känner inte till någon annan situation på anläggningen i Skultuna där intagsgallret varit helt igensatt. Deras första fokus är att vattenföringen fungerar på ett tryggt och bra sätt. Så är stationerna byggda också. Får man inte tillräckligt flöde ska utskoven ta hand om det vatten som inte flödar genom turbinen.

Han var inte involverad i valet av den nya tuben.

Ulf Andersson har berättat i huvudsak följande.

Han är vattenkraftsutbildad och har i 35 år jobbat uteslutande med vattenkraft. Sedan 1997 har han arbetat på ledande positioner. Han är i dag avdelningschef på Mälarenergi och ansvarar för Mälarenergis vattenkraftsanläggningar. Den tjänsten hade han även 2021.

I slutet av juni 2021 upptäcktes en vattenansamling på ledningstuben i Skultuna. De pumpade bort vattnet men 1-2 dygn senare var vattnet tillbaka. De pumpade bort vatten vid i vart fall två tillfällen men vattnet kom tillbaka. De tyckte det var konstigt att vattnet var klart eftersom Svartån är brun. De funderade på en eventuell vattenläcka på det kommunala VA-nätet. De bad bolaget som har hand om det kommunala nätet att läckagesöka. De gjorde det och återkom

med besked att de inte hade några läckor. Man filmade i dräneringen och såg att denna var okej och att det rann klart vatten i dräneringen. De tog vidare kontakter för att finna roten till problemet. Det är inte normalt att det ligger vatten på tuben. Vid minusgrader skulle is kunna skada tuben. Däremot såg de ingen risk med vattenansamlingen för tubens hållfasthet. Det var semestertider och han tyckte inte att det var så lång tid att vänta två månader med vidare åtgärder. Han och den övriga ledningen, bland annat Lucas Hed, gjorde den bedömningen.

Vid haveriet blev han uppringd cirka en timme in i händelseförloppet. Lucas Hed och deras driftledare var tidigt på plats och vidtog åtgärder för att få stopp på tillflödet av vatten till tuben. Han åkte direkt på morgonen till platsen för att initialt träffa fabrikschefen för mässingsbruket, en skadereglerare och en räddningsledare. De började titta på tuben och försökte få klart för sig vad som hänt. De fick tag i Åke Engström som kom dit samma dag eller dagen därpå. De samlades och resonerade kring vad som var det mest troliga scenariot.

Åke Engström skrev sedan en rapport. Tuben blev tömd och då sjönk trycket. Den var i princip tom. Vattentryck och materialet som låg runt tuben gav för stort tryck på den och träet bröts sönder. Att tuben tömdes på vatten berodde på en hastig igensättning av intagsgallret. Han har inte varit med om någon liknande skada och känner inte heller till någon sådan i branschen. De har gjort en bedömning av sina övriga anläggningar med tuber i trä och har inte sett någon risk med dessa. Skadan borde inte ha inträffat om tuben varit fylld med vatten. Igensättning av intagsgallret är något som kan inträffa. Före haveriet var detta inte något som de förutsett. Hade de gjort det hade de vidtagit åtgärder. Han anser att tuben var dimensionerad för att kunna vara översvämmad och samtidigt tömmas men har egentligen inte fakta att bedöma det.

Den skadade delen av tuben är i dag ersatt med en ståltub förlagd på betongvaggor. I övrigt är tuben i trä kvar. En anledning till att man valde en ståltub var för att visa att man gjort en förbättring utifrån vad man vet i dag. Ståltuben kommer inte kunna gå sönder men är förlagd med öppen hjässa på samma sätt som trätuben.

Krister Malzoff har berättat i huvudsak följande.

Han har sedan 40 år tillbaka varit chef för Boxholm och ägnat sig åt trätuber. Trätuber har byggts i Boxholm sedan 30-talet och bolaget har byggt och monterat ett tusental anläggningar i Sverige och utomlands. Boxholm ägnar sig endast åt detta.

Han var med vid förläggningen av trätuben i Skultuna 2003. Boxholm monterade tuben i botten på schaktgraven och anslöt den i stosas mot kraftstationen, sedan hade Boxholm slutfört sitt uppdrag. Tuben var byggd i trä med stålband runt. Man väljer trä alltjämt av många skäl; de är underhållsfria och har överlägsen livslängd. Det är också billigare att bygga en tub i trä och många kunder har använt tuber i trä sedan länge. Det finns inget omodernt i att använda trätuber. Deras rör är icke-styva. Ju större diameter röret har desto viktigare är det med material som gör att röret får stöd och inte sjunker ihop och blir ovalt. När det som i detta fall förläggs i mark så packar man fyllnadsmaterialet omkring tuben upp till centrum på tuben så att det får stöd. Ligger det i fundament byggs fundamenten upp till samma nivå. De tänkte på

detta även i Skultuna och packade materialet med en så kallad padda. Han vet att förläggningen gjordes om 2009, Boxholm var med då. Den entreprenör som hade lagt tuben hade inte följt Boxholms anvisningar beträffande inpackningen med grus på sidorna av tuben. Svevia gjorde om kringfyllnaden och packningen och det blev mycket bra gjort. Han var där under arbetets utförande och gav Svevia instruktioner. Han har inte varit på plats i Skultuna under 2021 eller efter haveriet.

Att tuben har förlagts med bar hjässa är helt upp till beställaren. För Boxholm är det väsentliga att tuben motfylls med packade massor upp till centrum. Mälarenergi frågade honom om de kunde förlägga tuben med bar hjässa och han sade att det gick bra. En överfyllnad över hjässan fyller ingen funktion. Om man överfyller tuben krävs det god omsorg så att laster från överfyllnaden inte ska kunna göra tuben oval. Ur Boxholms perspektiv är det bättre att man inte överfyller tuben.

Åke Engström har berättat i huvudsak följande.

Han har varit dammtekniskt sakkunnig för ett antal av Mälarenergis anläggningar i Värmland. Han hade inte varit i Skultuna innan haveriet. Han är utbildad civilingenjör inom väg- och vatten. Han arbetade inledningsvis efter sin examen med geoteknik men har sedan arbetat med vattenrelaterade frågeställningar, bland annat som driftchef för ett bolag med många vattenkraftverk. Han har 40 års erfarenhet av vattenkraft. Han startade sedermera en egen konsultfirma och arbetade inom samma område. Rejlers köpte upp deras företag och han gick i pension. Men han har fortsatt att arbeta på timbasis för Rejlers.

Ulf Andersson ringde honom några dagar efter haveriet och frågade om han kunde komma och utreda vad som hänt och skriva en rapport. Han besökte Skultuna den 20 september 2021. Han träffade Ulf Andersson och Anders Fredriksson. Han inspekterade skadan och förhållandena på platsen. Vattnet var då borta men man såg var det hade runnit fram. Han fick senare bilder av hur det hade sett ut innan och fick ta del av en del driftdata och teknisk dokumentation om anläggningen. Han har sett bilden på s. 7 i rapporten där tuben är täckt med vatten. Hans slutsats är att vattenutströmningen från tuben beror på en kombination av omständigheter. Tuben var på en sträcka omgiven av vatten och tömdes sedan hastigt på vatten invändigt. Detta medförde att lyftkrafterna runt tuben lyfte tuben och skadade tuben när den rubbades ur sitt läge. När tuben återfylldes med vatten strömmade detta ut genom skadorna.

Det stämmer att en tub av vilket slag som helst inte tål att ligga i vatten, för då flyter den upp. Tuben är inte dimensionerad för detta. Har man en tub som omges av vatten och töms på vatten så kommer den att flyta upp. Om den skulle tömmas momentant skulle skadan uppkomma momentant. Töms den successivt skulle skadan börja uppkomma när lyftkraften blir större än tubens vikt. Men tuben är normalt sett alltid fylld med vatten. Man tömmer den bara på vatten för invändig inspektion eller invändigt underhåll. Det är normalt sett de enda tillfällen då man tömmer tuben. Det man tänker på främst som vattenkraftägare är is, som kan vara ett problem när det gäller igensättning av ett intagsgaller. Under hösten kan lövfällning

sätta igen ett intagsgaller men det är mer ovanligt än problem med is på vintern. Han har inte, under sin tid i branschen, varit med om att löv satt igen gallret helt och hållet. Däremot har han upplevt det med is vintertid. Om Mälarenergi kontaktat honom och frågat vad man skulle göra när tuben var övertäckt med vatten skulle hans råd ha varit att ta reda på varför. Han skulle inte ha rekommenderat att man haft tuben övertäckt med vatten över vintersäsongen. Han hade gett rådet att ta reda på orsaken till att vattnet runnit dit. Hade man bara pumpat bort vattnet hade det runnit till igen. Frågan är om det fanns anledning att räkna med att tuben skulle tömmas på vatten. Vid den aktuella årstiden ansåg han att det inte fanns anledning att räkna med den risken. Men givet att tuben var övertäckt med vatten skulle man vid en tömning kunna räkna med att tuben skulle flyta upp enligt Arkimedes princip. Avståndet mellan infästningarna var här 13-14 meter och det är tillräckligt långt för att man skulle kunna räkna med att tuben skulle flyta upp vid en tömning.

När man anlade tuben grävde man ett schakt i marken och återfyllde kring tuben men inte ända upp utan till cirka ”klockan 11.00/13.30”, så att tuben förlades med hjässan bar. Detta är inget ovanligt sätt att förlägga en tub utan tvärtom ganska vanligt. Det är en erfaren projektör och byggare som har byggt tuben, de har nästan hela marknaden för trätuber i Sverige. Han har inte tagit del av några beräkningar avseende dimensioneringen av tuben. Det är dock inte normalt att man dimensionerar tuben för att kunna vara översvämmad och samtidigt tömd på vatten. Den aktuella tuben har legat länge på platsen och den tidigare tuben hade legat i kanske ett sekel utan problem. Han har tagit del av Swecos rapport. Slutsatserna är desamma som han har dragit. Men han reagerar på att Sweco anser att tuben skulle varit dimensionerad för exceptionella laster. Han håller inte med om det. Han har svårt att förstå att Sweco säger att tuben skulle vara dimensionerad för ”olyckslaster”, vilket skulle innebära att man i princip skulle dimensionera den för att en lastbil kör av vägen och demolerar tuben. Han står fast vid sina egna slutsatser i utlåtandet. Han skulle dock bara vilja justera till ”inget, (trots haveriet) [...]” på sidan 4, punkten 4.1.1. (första strecksatsen) i utlåtandet.

Han har varit med och tagit fram regelverket ”RIDAS”, så han är väl bekant med dessa riktlinjer. RIDAS behandlar de krav man kan ställa på utformning, byggande och underhåll av dammanläggningar. Detta är ingen dammanläggning och det finns inget i RIDAS om att tuber till vattenkraftverk ska omfattas av RIDAS. Det har aldrig diskuterats att tilloppstuber eller andra typer av anläggningar inom vattenkraft än dammar skulle omfattas av RIDAS.

Anders Bard har berättat i huvudsak följande.

Han är civilingenjör inom maskinteknik med examen 1985. Han har arbetat med utredningar av olika slag i Sverige och utomlands. Han har ingen utbildning inom vattenkraft eller vattenbyggnad men har arbetat med det och arbetat nära vattenbyggare. Han var gruppchef på Sweco fram till september 2024.

En trätubsledning av det aktuella slaget – som inte är övertäckt – som är översvämmad av vatten är inte dimensionerad för att också kunna tömmas på vatten. Det har ingen principiell

betydelse vilken diameter tuben har eller hur lång den är. Om man hade förankrat tuben hade man hindrat den från att flyta upp men man hade inte hindrat ”ovaliseringen” av tuben. Om tuben översvämmas och töms på vatten samtidigt utsätts tubledningen för ett yttre tryck och imploderar. Tuben är alltid lite oval och krafterna kommer att hitta dessa områden och platta till tuben. Sedan tillkommer också en lyftkraft. Han var med 2004 när PEAB hade fyllt runt den aktuella tuben på ett felaktigt sätt. Då var de anlitate av Boxholms ombud. De hade kvar underlag från den tiden som de använt sig av i det här fallet. Han var ute på haveriplatsen men minns inte när han var där. Principskissen nederst på sidan 6 (Figur 3) var inte del av kontraktet 2009. Om man hade gjort så hade det gett en större stabilitet åt tuben. Skissen är principiell och inte måttsett. Det gröna området är för att hindra lyftkraften. Hur mycket massor som behövs måste dimensioneras vid en projektering. Han kan inte ge någon siffra på det. Någon dränering är inte medtagen i skissen, figur 3. Den stora verksamma dräneringen utgörs av kringfyllnaden. Med en sådan förläggning hade tuben varit skyddad bland annat mot löv. Att tuben knäcks vid ett upptryck på cirka 5,2 ton per meter är en rimlig siffra. Han gjorde inte beräkningen. Han kan inte ange vad gränsvärdet skulle vara, de gör inte den typen av beräkningar utan räknar med goda marginaler. Gustav Skans är vattenbyggare och har kommit närmare RIDAS än han gjort. RIDAS är en riktlinje för branschen och dimensionerar ganska klart konstruktionen. Han har ingen information om att det stått vatten över tuben tidigare än juni 2021. Däremot fanns uppgifter om att vägen nedanför tuben varit vattenfylld under 2020.

Det förekommer att intagsgaller sätts igen, varpå tuben kan komma att tömmas på vatten. På hösten kommer löv som släpper från träden att flyta mot intagsgallret och sätta igen detta helt eller delvis. Om tuben samtidigt är översvämmad kommer tuben att kollapsa. Om man har en situation där tuben är vattenöverfylld måste man se till att tuben inte töms, i första hand genom att stoppa vattenkraftverket. Därefter måste man komma till rätta med att tuben är vattenöverfylld. Ett skadeförlopp följer hastigheten på tömningen av tuben. Han står fast vid slutsatserna i sitt utlåtande.

Lars-Åke Carlsson har berättat i huvudsak följande.

Han driver sedan 1991 egen verksamhet i vattenkraftsbranschen med ett par egna vattenkraftverk som han servar och driver. Han bedriver även konsultverksamhet samt är med i branschorganisationer som representant för vattenkraftsbolagen i förhållande till försäkringsbolagen.

Han har varit på platsen för tubhaveriet i Skultuna under sommaren 2024. En trätubsledning är inte dimensionerad för att vara översvämmad av vatten och samtidigt kunna tömmas på vatten. Den kommer ovillkorligen att flyta upp av lyftkraften och haverera. Även omgivande massor, beroende på vad dessa består av, skulle kunna kilas in under tuben. Trätuber är speciella genom att de består av enskilda plankor. De har ingen vidare vridstyvhet och enskilda plankor kan brytas. Tuben kan också bli oval. Med en ståltub går krafterna ut i ändarna. Trätubernas konstruktion förutsätter att de alltid är dränerade. Han har bedömt att Swecos beräkningar är

rimliga. Siffrorna låter rimliga. Han har bara tittat på figur 7 i rapporten eftersom det är det sätt på vilket tuben var förlagd. Han har bedömt att dessa siffror är rimliga.

Man får alltid räkna med att ett intagsgaller kan sättas igen på kort tid och tuben tömmas. I en situation där tuben är översvämmad måste man förvissa sig om att tuben är full med vatten. Säkrast är att stänga kraftverket tills man har länsat bort vattnet, för då vet man att man har vatten i tuben. Står det vatten över tuben fungerar inte dräneringen och då borde varningsklockor ringa hos de som är ansvariga. Det hade inte räckt att pumpa bort vatten ner till hjässan, lyftkrafter hade funnits kvar på grund av vatten i grusbädden omkring tuben. Hur mycket man hade behövt pumpa bort hade också berott på hur mycket vatten som varit kvar i tuben.

DOMSKÄL

Allmänna utgångspunkter

Det är utrett att den egendomsskada, med åtföljande avbrottsskada, för vilken Mälarenergi begär försäkringsersättning i målet sammanfattningsvis har uppkommit genom att en sträcka av den i trä tillverkade tubledningen till vattenkraftverket i Skultuna har varit övertäckt med vatten som härrört från ett läckage på det kommunala vattenledningsnätet, samtidigt som tubledningen tömts på vatten till följd av att ett intagsgaller till tubledningen satts igen av löv så att vattenflödet i tuben minskat kraftigt eller upphört. Till följd av att tubledningen stått under vatten samtidigt som den varit tömd på vatten har det invändiga trycket i tuben, på den sträcka där tuben stått under vatten, kommit att bli mindre än trycket från de omgivande massorna. Därtill har tubledningen utsatts för en lyftkraft på den aktuella sträckan eftersom tubens egenvikt kommit att bli lägre än vikten av de omgivande massorna. Till följd av att tuben utsatts för ökat tryck från de omgivande massorna i kombination med att lyftkraften fått tuben att lyftas ur sitt läge, har tuben brutits sönder.

Att den uppkomna skadan på tubledningen är en egendomsskada av ett slag som i och för sig kan omfattas av den allriskförsäkring som Mälarenergi tecknat, och som gällde vid tidpunkten för skadans uppkomst, är i och för sig ostridigt. Den huvudsakliga

frågan i målet är om skadan har varit oförutsedd i den mening som avses i de för allriskförsäkringen gällande villkoren och därmed omfattas av försäkringen.

Försäkringsbolagen har gjort gällande att skadan inte har varit oförutsedd i försäkringsvillkorens mening. Till grund för detta har sammanfattningsvis anförts att händelseutvecklingen och skadan varit möjliga att förutse för såväl Mälarenergis arbetsledning som för en normalt omsorgsfull arbetsledning, samt att tubledningen varit felaktigt konstruerad, vilket en normalt omsorgsfull arbetsledning borde ha insett, och att skadan varit en förutsebar konsekvens av den felaktiga konstruktionen.

Begreppet ”oförutsedd skada”

Att det i villkoren för en allriskförsäkring anges att en skada måste vara oförutsedd för att omfattas av försäkringen är vanligt förekommande. Högsta domstolen (HD) har i NJA 2007 s. 17 och NJA 2024 s. 52 prövat innebörden av begreppet ”oförutsedd skada” i allriskmoment i försäkringsvillkor. I det förra fallet var de fråga om omfattningen av ett allriskmoment i en maskinförsäkring och det senare fallet rörde omfattningen av ett allriskmoment i en egendomsförsäkring, som var del av en så kallad kombinerad företagsförsäkring. Begreppet oförutsedd skada i ett allriskmoment bör dock som utgångspunkt ges samma innebörd oavsett i vilken typ av försäkring begreppet förekommer, såvida inte de aktuella försäkringsvillkoren närmare anger vilken typ av skador som ska betraktas som oförutsedda. Dessa utgångspunkter gäller i vart fall så länge försäkringstagaren är en kommersiell part.

HD har i de angivna rättsfallen sammanfattningsvis konstaterat att med ”oförutsedd” avses att från försäkringens omfattning utesluta skadehändelser som det finns anledning att räkna med, såsom skador till följd av förslitningar på grund av normal användning. Begreppet har inte ansetts kunna ges den bokstavliga innebörden att ingen faktiskt ska ha förutsett skadan. I stället måste begreppet enligt HD uppfattas så att skadan i någon rimlig mening inte ska ha varit möjlig att förutse. Vid bedömningen av förutsebarheten ska även omständigheter som har blivit kända under försäkringstiden

beaktas. Det är fråga om en objektiverad bedömning utifrån vad som typiskt sett är möjligt att förutse.

Är den uppkomna skadan att bedöma som oförutsedd?

Den direkta orsaken till skadan på tubledningen till kraftverket i Skultuna var en kombination av de omständigheterna att tubledningen på den sträcka där skadan uppstod stod under vatten och att tuben tömdes på vatten invändigt genom att flödet i tuben minskade eller upphörde. Det är utrett att enbart endera av dessa båda omständigheter inte hade kunnat framkalla skadan. Frågan är om Mälarenergi, genom dess arbetsledning, vid en objektiverad bedömning inte i någon rimlig mening haft möjlighet att förutse skadeförloppet.

Krister Malzoff och Åke Engström har uppgett att det är ett vedertaget sätt att förlägga trätuber såsom gjorts i det här fallet, det vill säga i en schaktgrav med hårt packade, dränerande fyllnadsmassor kring tuben, upp till drygt centrumhöjd på denna, samt med tubens ovandel ("hjässa") förlagd bar. Uppenbarligen hade tuben också varit förlagd på det sättet i cirka 18 år utan att detta i sig medfört någon skada på tubledningen. Att någon form av skada uppkommit på tuben efter dess ursprungliga förläggning i marken 2003 har berott på att felaktiga fyllnadsmassor använts i samband med förläggningen. Sedan fyllnadsmassorna bytts ut under 2009 har såvitt framkommit inga ytterligare skador uppkommit på tuben fram till haveriet i september 2021. Krister Malzoff var själv på plats för Boxholms räkning när tubens förläggning gjordes om 2009 och har omvittnat att arbetet därvid utförts helt enligt hans anvisningar. Det har framkommit att Mälarenergi i samband med inspektioner av tuben utförda efter 2009 tömt tuben på vatten utan att detta skadat tuben genom tryck från omgivande massor.

Varken Anders Bard eller Lars-Åke Carlson har närmare kunnat redogöra för hur tuben skulle ha förlagts för att Mälarenergi med någon större grad av säkerhet skulle ha kunnat undvika skadan. Även om skadan eventuellt hade kunnat undvikas genom att tuben förlagts helt under mark på det sätt som illustreras i Swecos rapport, eller

genom andra åtgärder, kan detta i sig inte anses innebära att tuben varit felkonstruerad på något sätt som arbetsledningen för Mälarenergi borde ha insett. Under normala förhållanden fanns det ingen beaktansvärd risk för skada på tuben och det har enligt vad som i övrigt framkommit i målet inte heller varit rimligt att förutse en skada av det aktuella slaget enbart med beaktande av hur tuben varit konstruerad eller förlagd.

Frågan blir då om Mälarenergis arbetsledning vid det förhållandet att tuben på en del av sin sträckning stått under vatten i någon rimlig mening borde ha förutsett skadan.

Att driftansvariga vid Mälarenergi i mars 2020 upptäckte en vattensamling på en asfalterad väg vid foten av slänten ett 40-tal meter nedanför svalltornet/tubledningen – vilket resulterade i att man genomförde en inspektion av tuben i april 2020 – saknar enligt tingsrättens bedömning betydelse för frågan om den omtvistade skadan varit oförutsedd. Tuben stod vid det tillfället aldrig under något synligt vatten och det har inte heller framkommit att vattenansamlingen på vägen haft något samband med skadeförloppet den 13 september 2021. I slutet av juni 2021 upptäcktes dock att tuben på en cirka 14 meter lång sträcka mellan det så kallade svalltornet och vägen nedströms stod under vatten. Den synliga vattenmängden får betraktas som tämligen stor, även om sträckan endast utgjorde en mindre del av tubledningens totala längd. Mälarenergi försökte vid i vart fall ett par tillfällen att pumpa bort det synliga vattnet men området fylldes ånyo omgående med vatten. Eftersom tubledningen är omgiven med dränerande material, samt då särskilda dräneringsrör i schaktgravens botten ska leda bort vatten från tuben, måste det mot angiven bakgrund rimligen ha stått klart för Mälarenergis arbetsledning att massorna kring tuben på den aktuella sträckan var mättade med vatten och tuben därmed omgiven av vatten även under marknivån. Det är utrett att Mälarenergi omgående vidtog flera åtgärder för att utreda varifrån vattnet som täckte del av tuben härrörde. Man vidtog även vissa åtgärder för att säkerställa att tredje man inte skulle komma till skada. Däremot vidtogs under sommaren inga ytterligare åtgärder för att leda bort vattnet från tuben sedan det konstaterats att det inte kunde pumpas bort. Ett uppstartsmöte för att börja schakta upp området kring tuben var inbokat till den 14 september 2021, det vill säga dagen efter det att skadan uppstod.

Det får anses utrett att den uppkomna skadan hade kunnat undvikas genom olika åtgärder som Mälarenergi kunnat vidta. Om man omgående hade börjat schakta upp området kring tuben hade man upptäckt läckan på det kommunala vattenledningsnätet och kunnat hindra tillströmningen av nytt färskvatten samt kunnat leda bort det vatten som stod ovan och kring tuben. Skadan hade också kunnat undvikas genom att Mälarenergi sett till att tuben varit fylld med vatten invändigt och tills vidare stängt ner kraftverket. Slutligen hade skadan möjligen kunnat undvikas genom att Mälarenergi vidtagit åtgärder för att säkerställa ett kontinuerligt vattenflöde genom tuben, varvid tubens inre tryck och egenvikt kunnat stå emot det ökade yttre trycket och lyftkraften.

Det står klart att den utlösande faktorn i skadeförloppet den 13 september 2021 var att intagsgallret till tuben sattes igen av löv, med följden att vattenflödet i tuben kraftigt minskade eller upphörde. Baserat främst på vad Lucas Hed och Ulf Andersson själva har berättat var det enligt tingsrättens bedömning i sig rimligt att förutse att detta kunde ske redan i mitten av september. Några särskilda åtgärder för att hålla intagsgallret fritt från löv vidtogs ostridigt inte av Mälarenergi i tiden fram till skadan. Vad tingsrätten har att bedöma är dock inte om Mälarenergi har varit medvållande till skadan. Frågan blir i stället närmast om Mälarenergi baserat på innan skadetillfället tillgänglig kunskap och information i någon rimlig mening borde ha förutsett att tuben kunde komma till skada om det vatten som omgärdade tuben inte leddes bort eller om tuben skulle komma att tömmas på vatten invändigt.

Det finns inte någon anledning att ifrågasätta Lucas Heds eller Ulf Anderssons uppgifter att ingen av dem eller övriga personer i arbetsledningen gjorde bedömningen att det förelåg risk för skada på tubledningen i avvaktan på de åtgärder man planerat att påbörja i mitten av september. Mälarenergi konsulterade även tidigt i händelseförloppet en sakkunnig på området som regelmässigt brukade anlitas av Mälarenergi, Anders Fredriksson. Anders Fredriksson är inte hörd i målet men det finns ingen anledning att ifrågasätta Lucas Heds, Ulf Anderssons eller Fredrik Ölvebos uppgifter

om att Mälarenergi inte fick några särskilda förhållningsorder från honom med anledning av att tuben skulle komma att stå under vatten i avvaktan på vidare åtgärder.

Åke Engström har i Rejlers rapport och i sitt sakkunnigutlåtande gjort bedömningen att det för Mälarenergis del inte varit rimligt att förutse det uppkomna skadeförloppet och skadan, en slutsats som han har stått fast vid när han hörts i tingsrätten. Han har också uppgett att om han hade fått frågan från Mälarenergi vad som skulle göras när tuben varit övertäckt med vatten hade han gett rådet att först och främst utreda varifrån vattnet kommit. Detta var också vad Mälarenergi gjorde under sommaren 2021. Anders Bard och Lars-Åke Carlsson har å andra sidan gett uttryck för en ganska bestämd uppfattning om att det varit möjligt för Mälarenergi att förutse det skadeförlopp som sedermera inträffade när man känt till att tuben stått under vatten. Med facit i hand är det närliggande att göra bedömningen att det varit rimligt att förutse skadeförloppet. Det måste dock beaktas att arbetsledningen för Mälarenergi haft mångårig erfarenhet av vattenkraftverk av det aktuella slaget, att man konsulterat en sakkunnig som inte gett några direktiv om åtgärder för att säkerställa att skada inte uppkom på tubledningen samt att de sakkunniga som hörts i målet har olika uppfattning beträffande om det utifrån kända förutsättningar i rimlig mening gått att förutse skadeförloppet. Vid sådant förhållande får skadan vara att bedöma som oförutsedd och omfattas av allriskförsäkringen.

Storleken på försäkringsersättningen

Kostnader för att ersätta den skadade delen av tubledningen

Mälarenergi har gjort gällande att man haft totala kostnader om 4 146 295 kr för att ersätta den skadade delen av tubledningen. Dessa kostnader har av försäkringsbolagen vitsordats som i och för sig havda kostnader. Från beloppet har Mälarenergi dragit av 808 230 kr för förbättringskostnader eftersom den skadade delen av tuben har ersatts med en del i stål, vilket varit förenat med en högre kostnad än om den skadade delen hade ersatts med en del i trä. De kostnader för vilka Mälarenergi begär ersättning i den

här delen avser således nyanskaffningsvärdet för den skadade delen av tuben med avdrag för förbättrande åtgärder och uppgår till 3 338 065 kr. Försäkringsbolagen har vitsordat ett belopp om 1 500 000 kr avseende ersättningsgilla kostnader för att ersätta den skadade delen av tuben.

Parterna är oense beträffande vilken objektstyp tuben är hänförlig till enligt försäkringsvillkoren och därmed vilka värderingsregler som ska gälla vid fastställande av ersättningen. Som tingsrätten har uppfattat parternas talan är de dock under alla förhållanden överens om att kostnaden för att ersätta den skadade delen av tuben (efter avdrag för förbättringskostnaden vid byte till tubledning i stål) ska ersättas fullt ut om Mälarenergi kan visa att tuben innan skadan hade ett tekniskt värde som uppgick till minst hälften av nyanskaffningsvärdet.

Tubledningen var vid tidpunkten för skadan cirka 18 år gammal. Med ”tekniskt värde” vid tidpunkten för skadan avses ostridigt enligt försäkringsvillkoren ”nyanskaffningsvärdet vid tidpunkten med avdrag för ålder, slitage och omodernitet”. Såvitt framkommit har inga egentliga förändringar skett när det gäller hur trätuber för vattenkraftsanläggningar tillverkas i dag mot hur dessa tillverkades för 18 år sedan. Den skadade tuben kan därmed inte anses ha varit omodern i något avseende att beakta vid värderingen. De i målet hörda personerna har uppgett att en tubledning i trä har en förväntad livslängd på mellan 50 och 80 år. Ett åldersavdrag bör mot den bakgrunden motsvara högst en tredjedel av nyanskaffningsvärdet. Att något särskilt slitage därutöver skulle ha förelegat på den skadade delen av tubledningen i september 2021 har inte framkommit. Tvärtom har framgått att de skador som uppstod efter den ursprungliga förläggningen 2003 hade åtgärdats fullt ut samt att tuben vid senare inspektioner varit oskadad. Slutsatsen blir därmed att Mälarenergi har visat att den skadade delen av tuben haft ett kvarvarande tekniskt värde som har överstigit hälften av nyanskaffningsvärdet. Detta gäller oavsett om nyanskaffningsvärdet ska anses vara beräknat före eller efter avdrag för förbättringskostnad. Försäkringsersättningen ska därmed anses uppgå till av Mälarenergi angivna 3 338 065 kr för kostnader nedlagda för att ersätta den skadade delen av tuben.

Övriga anspråk

De så kallade tidsskrivningskostnaderna är vitsordade.

När det gäller avbrottsskadan gör tingsrätten följande bedömning. Mälarenergi har lagt fram ett utförligt material som har legat till grund för bolagets beräkning av förlorad produktion på vattenkraftsanläggningen under tiden denna varit ur bruk efter skadehändelsen. Fredrik Ölvebo har hörts om hur beräkningen har utförts och om sina kontakter med Trygg-Hansa under skaderegleringen. Enligt honom gjorde Mälarenergi beräkningen på samma sätt som man gjort i tidigare ärenden där bolaget fått ersättning av försäkringsbolagen för avbrottsskada. Han har vidare berättat att Trygg-Hansa inte heller begärde in några kompletterande uppgifter eller framförde synpunkter på underlagen eller beräkningen. Försäkringsbolagen har vid utveckling av sin talan inte redogjort för vilka brister som föreligger i Mälarenergis beräkning. I samband med slutanförandet har endast i allmänna ordalag gjorts gällande att Mälarenergi enligt försäkringsvillkoren haft att göra vissa avdrag som inte gjorts, utan att det närmare klarlagts vilka avdrag som avses. Mot angiven bakgrund finner tingsrätten att Mälarenergi även genom den utförliga beräkningen har styrkt att den ersättningsgilla avbrottsskadan uppgår till angivet belopp, det vill säga 1 540 008 kr.

Sammanfattningsvis

Från ovan angivna belopp ska avdrag göras för självrisk på det sätt som Mälarenergi har gjort i sin beräkning. Sammanfattningsvis ska således käromålet bifallas i sin helhet.

Rättegångskostnader

Vid angiven utgång i sak ska försäkringsbolagen ersätta Mälarenergi för rättegångskostnader. Yrkat belopp är skäligt och ska fördelas så att Trygg-Hansa står för 75 procent och Zurich för 25 procent, enligt vad som närmare anges i domslutet.

HUR DOMEN KAN ÖVERKLAGAS, se bilaga 1 (TR-02)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ges in till tingsrätten senast **den 7 mars 2025**.

Prövningstillstånd krävs.

Malou Lindblom

Daniel Samnerud

Louise Wendleby

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se